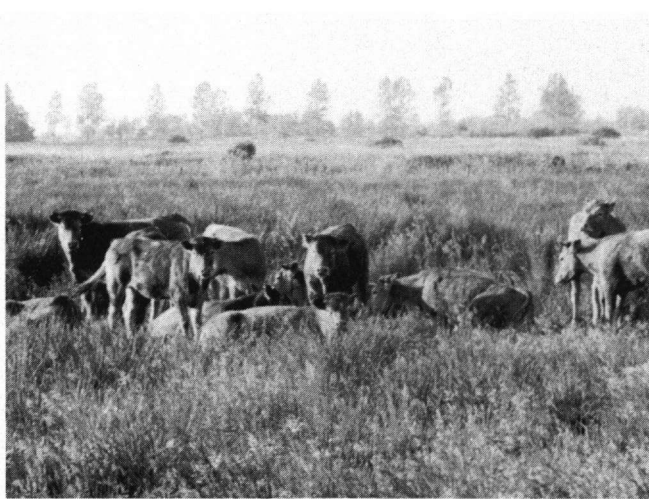


Wetlandbeheer met zoogkoeien

Jan van Dalen



De Dollard – onderdeel van het Waddenzeegebied – en de overlanden van het Leekstermeer van het Groninger Landschap konden tot voor kort probleemloos worden beheerd, mede door inscharing van vee van boeren die daar belangstelling voor hadden.



Als gevolg van de invoering van de zogenaamde Europese Superheffingsregeling om het melkoverschot terug te dringen is de Nederlandse rundveestapel met ruim 20% teruggelopen. Een maatregel die positieve kanten heeft voor het milieu en naar nu blijkt ook voor de boeren, maar niet voor Het Groninger Landschap die daardoor geconfronteerd werd met enorme beheersproblemen. De problemen betreffen echter niet alleen het beheer maar hebben ook enorme financiële gevolgen voor deze organisatie.

Natuurbeheer met zoogkoeien
Het Groninger Landschap heeft in 1987 contact gezocht met de VOF Witholte in het Drentse Wittelte. Witholte is

een landbouwbedrijf dat naast het houden van Franse Limousins zich volledig richt op natuurbehoud. In feite streeft het bedrijf twee doelstellingen na: uitgaande van een verantwoord ecologisch beheer trachten een zodanig type landbouwbedrijf te ontwikkelen dat er ook op een economisch verantwoorde wijze geboerd wordt.

De besprekingen met het Groninger Landschap hebben er toe geleid dat de VOF Witholte in het najaar van 1988 in Groningen van start kon gaan met een zoogkoeienhouderij met Limousins. De uitbreiding van de al bestaande kleine kudde werd in de zomer van 1988 gerealiseerd door op grote schaal Limousins aan te kopen in Frankrijk. Het karakter van deze koe is zodanig

Qua zoogkoeien staat het Limousinras in Frankrijk met 13 procent op de tweede plaats. Na Charolais en voor Blonde d'Aquitaine. In Nederland lopen op dit moment 2000 bij het Stamboek geregistreerde rond. Limousin is een éénkleurig ras met een royale beveleerdheid en een licht beenwerk. Een en ander resulteert in een hoge spierbeenverhouding. Het Limousinras is vooral gekoncentreerd in het middenwesten van Frankrijk, met als centrum de stad Limoges. Daar is ook het stamboek gevestigd.

Sterke punten zijn de fok-eigenschappen, zoals een volledige zelfredzaamheid bij het geboortenverloop en de vruchtbaarheid. In het Franse limousingebied werd het vee in hoofdzaak gebruikt als last- en trek-dier.

dat deze uitstekend ingezet kan worden voor het beoogde natuurbeheer.

Dollard en Leekstermeer

Vanaf dat moment kunnen twee belangrijke wetlands in onderlinge samenhang worden beheerd. De oeverlanden zijn vooral van belang als weidevogelsterrein maar ze zijn ook in vegetatiekundig opzicht van belang. De Dollardkwelders zijn belangrijk vanwege de aanwezige vegetatietypen en in nauwe relatie daarmee voor broedvogels,

zoals water-, riet-, wad- en weidevogels, waarvan met name Kluut en Tureluur moeten worden genoemd.

De waarden die in de Dollard worden aangetroffen, kunnen alleen in stand blijven als er een gericht beheer wordt gevoerd. Daarbij is het van essentieel belang dat de vegetatie voor het grootste deel kort wordt gehouden. Daarom is het belangrijk dat een al eeuwen bestaande begrazing met runderen in de zomermaanden ook in de toekomst wordt voortgezet.

Met Het Groninger Landschap is afgesproken dat de VOF Witholte het beheer van de Dollard zal verzorgen in combinatie met het beheer van de Oeverlanden van het Leekstermeer. Op een bestaand bedrijf van Het Groninger Landschap nabij het Leekstermeer zijn in de wintermaanden de koeien ondergebracht. Daarnaast worden de oeverlanden gebruikt voor de winning van het benodigde ruwvoer en voorts worden de gronden gebruikt voor de naweide. De maaidata en de rest van het gebruik zijn volledig

afgestemd op het streven om het gebied als weidevogelgebied te laten functioneren. De koeien worden vanaf mei tot oktober ingezet voor de begrazing van de Dollard. Het zoogkoeienbedrijf met Franse Limousins levert niet alleen een bijdrage aan het behoud van natuur- en landschapswaarden, maar levert ook een bijdrage aan een gezond voedselpakket omdat er sprake is van een biologisch-dynamische bedrijfsvoering.

3. (Inter)nationale betekenis

De bedrijfsopzet die de VOF Witholte toepast, reikt verder dan de twee natuurgebieden die bij deze bedrijfsvoering in beeld zijn. Het proefbedrijf dat is opgezet heeft betekenis voor de totale Nederlandse terreinbezittende natuurbeschermingsorganisaties zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, provinciale landschappen, maar ook voor landgoedeigenaren en waterleidingmaatschappijen. Daarnaast heeft het bedrijf betekenis voor de rest van het beheer van het landelijk gebied, zoals bijvoorbeeld het Hollandse

veenweidegebied. Volgens de in de zomer van 1989 gepresenteerde regeringsplannen die verwoord zijn in het Nationaal Natuurbeleidsplan en de Structuurnota Landbouw, gaat het daarbij om enige tienduizenden hectares landelijk gebied.

Het project heeft daarmee niet alleen dimensies die betrekking hebben op het aspect natuurbehoud, maar heeft ook uitdrukkelijk raakvlakken met de leefbaarheid van grote delen van het platteland. Het betreft hier overigens niet een typisch Nederlands probleem. In heel Europa speelt het natuurbeschermingsvraagstuk mede in relatie tot de leefbaarheid van het platteland. In die zin heeft het bedrijf ook betekenis om op Europese schaal de problemen die zich voordoen op te lossen.

Het bijzondere daarvan kan zijn dat een gemeenschappelijke wens om natuur en milieubehoud met kracht ter hand te nemen mede tot stand kan worden gebracht met behulp van projecten waarin particulieren participeren.

J. van Dalen, Wittelterweg 15, 7986 PL Wittelte.

Natuurbescherming op mondiale schaal

Bij de Universiteit van Utrecht is de Prins Bernhard-leerstoel voor internationale natuurbescherming ingesteld. Prof. dr. Norman Meyers aanvaardde deze leerstoel en sprak daarbij een rede uit onder de titel: Natuurbescherming op mondiale schaal. Deze rede is onlangs in drukvorm uitgekomen.

Prof. Meyers stelt dat wij in bewogen tijden leven. Nog nooit in de geschiedenis van deze aarde zijn zoveel soorten levensvormen in zo'n kort tijdsbestek met uitroeiing bedreigd. Deze uitroeiing vindt

geconcentreerd plaats in de tropische regenwouden. Wouden, die slechts zeven procent van het aardoppervlak beslaan maar minstens de helft van de naar schatting tien miljoen soorten planten en dieren huisvesten. Vele soorten worden uitgeroeid, andere soorten verliezen hele onderdelen in de vorm van rassen en populaties. Maar ook hele habitats en milieutypen staan op het punt te verdwijnen. Zo vermindert de biodiversiteit en heeft het evolutionair proces steeds minder materiaal om tot nieuwe soorten te komen. Of om het anders te zeggen: 'Death is one thing, and end to birth is something else.' Terwijl wij de

grootste aantasting van biodiversiteit op aarde teweegbrengen, voeren wij, rationele mensen die wij zijn, dit experiment uit zonder plan of ordening. Maar het is nog niet te laat en daarom eindigt Meyers met het opstellen van een agenda voor onderzoek naar ecologische processen en biotische interacties, zodat natuurbeschermers beter hun werk kunnen doen.

J. v.d. M.

Norman Meyers. Natuurbescherming op mondiale schaal. Gevolgen van grootschalige milieuveranderingen voor het voortbestaan van een verscheidenheid aan soorten op mondiaal niveau. ISBN 90-72877-01-2. 29 bladzijden. Met foto's, tabellen, literatuurlijst. Prijs f 5,-.